

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

דפי עיון

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת בשלח

א. תוספת ברכה .
פרק יד' פסוק יז':

ויהי בשלח פרעה את העם (י"ג י"ז)

את הפעל „שלוח" אפשר להבין בארבע הוראות יסודיות:

הראשונה — מענין רגשי אהבה וחביבות, סעד ותמיכה, כמו וישלח מלאך ויוציאנו (פ' חקת, כ' כ"ו), פדות שלח לעמו (תהלים, קי"א ט'), ידיה שלחה לאביון (משלי, ל"א כ'), ועוד.

השנייה — מענין לוויה ברגשי אהבה וכבוד, כמו ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו (פ' לך, י"ב כ'), כלומר לוו אותו משמו של פרעה. ואברהם הולך עמם לשלחם (פ' וירא, י"ח ט"ז), ואשלחך בשמחה ובשירים (פ' ויצא, ל"א כ"ז), ועוד.

השלישית — מורה על פעולה אבירה וקשה, ברוגז וכעס, כמו אני שולח את כל מגפותי אל לבך (פ' וארא, ט' י"ד) וישלח חציו ויפיצם (תהלים, י"ח ט"ו), שלח אש בעצמותי (איכה, א' י"ג).

והרביעית — מענין דחיפה וגירוש, כמו ובפשעיכם שלחה אמכם (ישעיה נ' א') תרע לאומים ותשלחם (תהלים, מ"ד ג'), שלחת ריקם (איוב, כ"ב ט'), ועוד, ואשה הנפרדת מבעלה כתיב בה ושלחה מביתו (פ' תצא, כ"ד א'), ונקראת גרושה מאשה (פ' אמור, כ"א ז').

וכאן בפסוק שלפנינו אפשר לפרש בכל אחת מארבע ההוראות: אפשר לפרש, שנתן להם חופש ופדות, וכהוראת לשון הפסוק בתהלים שהבאנו בהוראה ראשונה, פדות שלח לעמו.

ואפשר להבין שלוח אותם על דרכם בצאתם, וכפי שהבאנו בהוראה שנייה מהוראת פעל זה, וכפי שאפשר להבין זה מיחוסו אל משה ואהרון שביקש שיברכו אותו (פ' בא, י"ב ל"ב).

וגם אפשר לפרש ששלחם ברוגז וכעס ברוח סער ותואנה וכפי המובן מהפסוקים שהבאנו בהוראה רביעית.

ועוד אפשר לפרש שגרשם ודחקם לצאת, כפי המובן מהפסוקים שהבאנו בהוראה רביעית.

ואמנם יש סמוכים להמובן כאן מהוראה רביעית, שגרשם והאיץ במ לצאת, יען כי הוראה זו מקבלת לדברי ה' שאמר כי בידי חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו (סוף פרשה שמות), וכן אמר, בשלחו כלה גרש יגרש אתכם (פ' בא, י"א א'), וכן מורה לשון התורה, כי גורשו ממצרים (שם, י"ב ל"ט), ועפ"י הוראה זו נתקיימו דברי ה' ולשון התורה.

בשלה

1. התוכלו למנות את ארבעת הפירושים לפרש: n.f.e.?
2. איך כל הארבעה יכולים להתאים למקרה שלנו? על ידי יציאת מצרים?
3. מה לדעתך הביא את פרשנו לפרש ולמלא הוכחותיו לפירושו זה?
4. מה הרציון כק שמילה אחת יכולה לתת כה הרבה אפשרויות להפנת הצנין?

* * *

ב. ביאור יש"ר.

פרק יד' פסוק ב': יד (ב) דבר אל בני ישראל וישבו. חנינה שעשה כן הי"ת להטעות את פרעה, גם יהיה ללא לורך, כי מאחר שהוא ית' יחזק את לב פרעה כמו שאמר למטה וחזקתי את לב פרעה, שוב אין לורך לתחבולות ולא יפלא מה' דבר, אלא חפז ה' בזה להראות לדקת משפטיו למשה ולישראל ולמצרים, כי בליל מכת בכורות נכנע פרעה ביותר והודה על כל שכחש עד הנה, והנה משה וישראל וגם המצרים חשבו כי שב פרעה ויועליו מדרכם הרעה באמת, והשם לבדו החוקר כל לב ראה כי עוד רשעתו עומדת בעיניה והוא חושב רע על ה' ועל עמו כמקדם, ולכן גילה סוד הדבר למשה, כי פרעה לא נכנע, רק מפחד ולא שב מפשעיו, ולהראות שכן הוא לוב שישובו ישראל ויחזו לפני פי החירות, ואילו פרעה ועבדיו שבי פשע ומשכילים באמתת השם, יאמרו מי יבין עלת ה' למה עשה ככה, אך המה ברשעתם מיד ידברו קרה על ה', יכחשו ונפלאותיו אשר עשה, יחרקו שן על ישראל ויאמרו כל הנאלות האלה בפומבי לעיני כל מצרים, ואז יודע לכל כי הם עומדים במרדס ושבלדק אפרע מהם: בין מגדל ובין הים. כלומר שיהיה להם מגדול מימינם והים משמאלם, והנה בלכתם ככה ללד מערבי של ים סוף יתחייב שיהיו פניהם הפוכות ללד דרום, באופן שכל עוד שילכו על זה הלד יתרחקו מן הדרך הנהוגה להולך ממצרים לכנען, ובהיות זה הפך כוונתם יחשבו פרעה כי תועים הם בדרך:

אלוף

1. מה הביא את פרשנו לכל ההסבר המיוחד שלו כאן?
2. איך פרשנו מסביר את אשר קרה כאן, לפי סדר הדברים והאם הפסוקים מסוימים לזו?
3. מה מוסר ההשכל שפרשנו רוצה ללמדנו עבורנו כאן?
4. איך הליכתם של בני ישראל - בהתאם לפקודה - צורה להטעות את פרעה?

* * *

ג. מדרש רבה.

פרק טו' פסוק א':

י. דָּבָר אַחֵר: אֲזַי יִשִּׁיר מֹשֶׁה - הַדָּא הוּא דְּכִתְבִיב
 'שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה', *כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִת: שְׁחֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשֵׂי וְנֹאנָה אֲנִי בְּמַעֲשֵׂי
 אֲבוֹתַי. דְּבָר אַחֵר: 'שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאנָה' - בְּמָה שְׁאֲנִי שְׁחֹרָה בּוֹ אֲנִי וְנֹאנָה;
 חֲטָאוּ בְּחֹרֵב, שְׁנֵאמַר: (דברים ט, ח) 'וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתָּם אֶת ה'', וּבְחֹרֵב אָמְרוּ:
 (שמות כד, ז) 'כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'; בְּיָם הַמְרוֹ, שְׁנֵאמַר: (תהלים קו, ז)
 'וַיִּמְרוּ עַל יָם בְּיָם סוּף', וּבְיָם אָמְרוּ שִׁירָה, שְׁנֵאמַר: 'אֲזַי יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת'.

אלוף

1. התוכלו להסביר את המדרש הראשון?
2. מי הם האבות במדרש זה?
3. איך זה שייך לשירת הים?
4. מה הרציון של המדרש השני?
5. איך מופנת לפי זה שירת הים כאן?

* * *

ד. מדרשי תורה להקדוש ר' אנשלמה האשתורקי הי"ד.
פרק טז' פסוק ד':

למען אנסנו הילך כתורתך אם לא: אין ספק כי תלונות העם היו חלוקות בלתי מתדמות. וזה כי ההמון היתה תלונותם בדברים הנופיים וקצת יחידי סגולה היו הושבים להשיג האמתות בלי טורח ועמל ולרוב דקותם ועמקם לא יכלו להם ויחזו את האלהים ראייה בלי מושגת, ולזה באה התשובה: "ערב וידעתם" בפועל על צד הנגלה ועל צד הנסתר; ובקר וראיתם את כבוד יי'. "ואומר" בתת יי' לכם בערב בשר לאכול רמו לאשר שאלו שאלו שאלו כהונן הנאות נוסיות שנאי כי תאווה נמשך לאכול בשר (דברים י"ב ב'): ואומר ולחם בבקר לשבוע, כמו שאמ' ובקר וראיתם את כבוד יי' רמו על האור הנקרא בקר והם המושכלות. והלחם הוא הרומו בו כאמרו: לכו לחמו בלחמי" (משלי ט' ה'), וזה שאמר בבקר לשבוע כי הוא האור המשביע נמש שוקקה:

מילות

1. איך היו תלונות בני ישראל מחולקות ומה היה ההבדל ביניהם - לדעת פרשנינו?
2. מה בדיוק בקש: "קצת יחידי סגולה" כאן?
3. איך פרשנינו מפרש לפי זה את הנאמר?
4. מה מביא את פרשנינו לפרש פירוש מיוחד זה?

* * *